

Stefana Czarnieckiego

Dzielnice: Żoliborz

Osiedla:

Atrybuty:

Rok utworzenia nazwy: 1926

Opis

Są dwie postaci o tym imieniu.

Stefan Czarniecki herbu Łodzia (1599 lub 1604 - 1665) - jeden z najbardziej znanych dowódców wojskowych, hetman polny koronny. Pochodził jako jeden z dziesięciu braci z niezamożnej rodziny osiadłej w majątku Czarnca pod Włoszczową. Wiadomo, że uczył się w kolegium jezuickim po czym wstąpił w szeregi wojska i walczył w szeregach lisowczyków w bitwie pod Chocimiem w 1621 roku. Walczył z Turkami, potem ze Szwedami na Pomorzu a także z Rosją podczas kampanii smoleńskiej 1632-34. Trzy lata później stłumił kozackie powstanie Pawluka, na którym wyrok śmierci wykonano pod murami warszawskiego Barbakanu. Z kozakami i Tatarami walczył praktycznie do końca życia, dostając się nawet do ich niewoli pod bitwie pod Żółtymi Wodami. Wsławił się w bitwie pod Beresteczkiem w 1651 roku, zaś dwa lata później pod Monasterzyskami został bardzo ciężko ranny - pocisk przestrzelił mu lewy policzek, co oszpeciło go do końca życia. Wsławił się wojna partyzancką prowadzona przeciwko Szwedom podczas potopu, za co król Jan Kazimierz nadał mu kasztelanę kijowską. W 1656 roku przedostał się z południa Polski, do Warszawy (miał wówczas mieszkać w domu przy ul. Świętojańskiej 3) i 28 - 30 VII brał udział w bitwie o stolicę, dowodząc w ostatnim dniu lewym skrzydłem wojsk polskich. Po klęsce stolicy udał się w okolice Lublina, tam też w bitwie pod Strzemesznem (24-25 VIII) kula strzaskała mu prawą nogę. To nie przeszkodziło mu w wyprawie na Pomorze i pozorowanym ataku na Prusy Książęce, dzięki czemu wojska Jana Kazimierza mogły przedostać się do Gdańska. Mianowany został wówczas wojewodą ruskim. Podczas bitwy pod Stawiszczami na Ukrainie został ponownie bardzo ciężko ranny. Dowiedziawszy się o jego stanie zdrowia, Jan Kazimierz spełnił jego największe marzenie - nadał mu buławę hetmana polnego koronnego. Kilka tygodni później hetman zmarł w Sokołówce niedaleko Brodów na Ukrainie.

Stefan Czarniecki herbu Łodzia (zm. 1703) - pisarz polny koronny, starosta kaniowski. Był bratankiem wspomnianego wyżej. Podobnie jak stryj walczył z kozakami, Szwedami oraz Rosjanami (swą karierę wojskową zaczynał u jego boku). Należał do gorących zwolenników króla Michała Korybuta Wiśniowieckiego - był marszałkiem konfederacji gołąbskiej, zawiązanej w 1673 roku w jego obronie, w tym samym roku w bitwie pod Chocimiem dowodził piechotą szturmującą okopy tureckie. Później wraz z Janem III Sobieskim uczestniczył w odsieczy wiedeńskiej oraz w drugiej bitwie pod Parkanami. Czterokrotnie posłował na sejm.

Do 1954.05.20 był patronem dzisiejszej ul. Radosnej a do 1979.01.01 ul. Andrzeja Szomańskiego.

Ciekawostki

Wstępnie ulica nosiła nazwę Sosnkowskiego (organizował siły zbrojne po I wojnie światowej, dowodził oddziałami przeciw bolszewikom, popierał oficerską spółdzielczość mieszkaniową na Żoliborzu, minister spraw wojskowych). Na przełomie lat 20 i 30 zmieniono nazwę na Czarnieckiego. Zespół budynków powstał w latach 1922-27 na przedpolu Cytadeli a wznoszące je Stowarzyszenie Spółdzielcze Oficerów, współpracowało od 1921 roku z wieloma młodymi architektami, np. Romuald Gutt, Rudolf Świerczyński, Tadeusz Tołwiński, Kazimierz Tołłoczko, którzy zaczęli właśnie od budowania domków i dworków Żoliborza Oficerskiego.

Stan obecny:

Nr 4: **Dom Chechlińskich**. W czasie okupacji mieściła się tu tajna rusznikarnia.

Nr 13: **willa Dunin-Wąsowiczów**. Podczas okupacji hitlerowskiej mieszkała tu Janina Dunin-Wąsowiczowa (1896-1972), autorka tomu "Ludność cywilna i prasa powstańczego Żoliborza" i jej synowie Marek Dunin-Wąsowicz, historyk, autor wielu publikacji związanych z Pomnikami Walki i Męczeństwa oraz Krzysztof Dunin-Wąsowicz (ur. 1923) - warszawianista, historyk, członek Rady Naukowej "Polskiego Słownika Biograficznego" oraz autor takich publikacji, jak "Chłopi w powstaniu styczniowym w literaturze polskiej lat 1914-1964", "Gubernator warszawski Ludwig Fischer", "Klasa robotnicza i ruch robotniczy w Warszawie w latach I wojny światowej", "Ludność Warszawy w latach I wojny światowej", "Ludwik Berger: twórca pułku AK & Baszta<", "Na Żoliborzu 1939-1945", "Oświata w Warszawie w latach 1914-1918", "Pamiętnikarstwo warszawskie 1914-1918", "Polski ruch socjalistyczny wobec walki i zagłady warszawskiego getta", "Szkolnictwo wyższe i nauka w Warszawie w latach wojny i okupacji", "Tadeusz Manteuffel jako organizator tajnego nauczania", "Terror okupanta i ruch oporu w dzielnicy Warszawa-Śródmieście", "Transporty warszawskie w Stutthofie", "Warszawa w czasie pierwszej wojny światowej", "Władze hitlerowskie wobec Powstania Warszawskiego" czy "Władze niemieckie i propaganda wobec Powstania Warszawskiego 1944 roku".

Nr 15: **kościół Dzieciątka Jezus**. Przed wojną była to willa, w której mieszkał Jerzy Stefan Stawiński (wł. Jerzy Biegieleisen-Stawiński) (1921-2010) - żołnierz AK, uczestnik Powstania Warszawskiego, znany pisarz i scenarzysta filmowy (m.in. "Człowiek na torze", "Kanał", "Eroica", "Zezowate szczęście", "Pingwin", "Akcja pod Arsenalem"), autor takich utworów, jak "Kanał", "13 dni z życia emeryta", "Głupia miłość", "Opowieści powstańcze", "Godzina & W<", "Herkulesy", "Młodego Warszawiaka zapiski z urodzin", "Sześć wcieleń Jana Piszczyka" czy "Niekłamane oblicze Jana Piszczyka". Teren ten otrzymał w 1949 proboszcz świeżo erygowanej parafii, ks. Bronisław Piórkowski. Świątynię umieszczono w odbudowanej po wojnie kamienicy; planowano budowę kościoła, ale brakło funduszy i władze komunistyczne blokowały projekt. W latach 1973-7 kaplicę powiększono staraniem ks. Pawła Piotrowskiego wg proj. Władysława Pieńkowskiego. W 1986 ks. Roman Indrzejczyk zorganizował Studium Religijno-Społeczne. W środku tablice upamiętniające Romualda Traugutta, żołnierzy zgr. Żaglowiec i x. Jerzego Popiełuszkę. W każdą pierwszą niedzielę miesiąca o 10:30 odprawiane są msze za płk. Żywiciela i jego żołnierzy z udziałem kombatantów i harcerzy.

Działa tu jeden z niewielu księży egzorcystów Jan Szymborski

Nr 17: **Willa**. W 1942-44 działała tu rusznikarnia AK i magazyn broni zbudowany przez Romana Generała Łuczaka dla II Obwodu AK, który wykupił pusty teren po zburzonej wcześniej willi. Po

Powstaniu ukrywało się tu 7 Warszawskich Robinsonów.

Nr 19: **podziemna strzelnica AK mieściła się w piwnicy tego domu.**

Nr 39/41: mieszkał tu **Ludwik Berger** ps. Goliat" (1911-1943) - harcerz, twórca podstaw Batalionu Sztabowego "Baszta" ZWZ-AK.

Nr 45: **willa gen. Lucjana Żeligowskiego.**

Nr 49: **Szkoła Rodziny Wojskowej.** Powstała w latach 1930-1934 wg proj. Jana Koszczyca-Witkiewicza na zamówienie Funduszu Kwaterunku Wojskowego i organizacji Rodzin Wojskowych z marszałkową Aleksandrą Piłsudską na czele. Budynek wzorowany na dworku ma tynkowane elewacje z geometrycznymi (przypominającymi ludowe wycinanki) dekoracjami wykonanymi z cegły klinkierowej na elewacjach. W czasie wojny w szkole był punkt schronienia dla Żydów. Po wojnie w latach 1945-1949 nastąpiła jej rozbudowa wg oryginalnego projektu jej twórcy (wzniesiono m.in. salę gimnastyczną).

Zespół Szkół Specjalnych nr 100 dla uczniów z upośledzeniem umysłowym.

Nr 53: **willa Kodelskich.** Powstała w 1936 wg proj. Aleksandra Kodelskiego dla niego i jego żony Anny. Willa przypomina nieco dolną stację kolejki na Kasprowy Wierch, bowiem i ten budynek ów architekt zaprojektował.

Nr 55: **Dom mieszkalny.** Miał tu mieszkać Józef Piłsudski, ale rodzina zrezygnowała z parceli, kiedy marszałek dostał dom w Sulejówku. Dzisiejszy dom powstał w 1957.

Nr 59: w tym domu mieszkał **Witold Benedek** (1930-2011) - architekt, projektant m.in. budynku Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej (1955-1960, realizacja 1965), Warszawskiego Zgrupowania Naukowego, Warszawa-Siekierki (1973-77) i współautor projektu Budynku Wydziału Prawa i Administracji UW przy ul. Oboźnej.

Nr 63a: **Willa.** To jeden z ładniejszych przykładów tamtej architektury.

Data nadania nazwy: 1926.09.27
